

مقایسه عشق در دو منظومه‌ی خسرو و شیرین و لیلی و مجنون

تقی رحمان زاده

دانشجوی کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه آزاد اسلامی، تنکابن، ایران

چکیده

بررسی اشعار دو منظومه‌ی «خسرو و شیرین» و «لیلی و مجنون» نشان می‌دهد که نظامی با بهره‌گیری از پیام‌های بلند انسانی و اخلاقی، انواع مختلف عشق را به زیباترین شکل بیان کرده و پاکی، بی‌آلایشی، وفاداری، خوبی، صداقت، سادگی، دیگرخواهی و معنویت را ستوده و ناپاکی، آرایش، بدی، خودخواهی و مادیت را نکوهش کرده است. در نگاه نظامی، عشق و عاشق و معشوق هر سه یکی است. عاشق حقیقی فردی وارسته از تعلقات خودی و دنیوی است. او تنها رضایت معشوق را می‌طلبد و با وجود سختی‌های بسیار در راه عشق، پیوسته در راه رسیدن به معشوق تلاش می‌کند و به عهد و پیمان خویش وفادار می‌ماند. عشق در نگاه نظامی ویژگی‌هایی دارد؛ چنانکه عشق، روح و جسم انسان را از تعلقات مادی و دنیوی دور می‌کند و به طور کلی او را پاک نگه می‌دارد و از هر گونه آلایشی می‌زداید و به خوبی‌ها آراسته می‌گرداند. منیت، خودبینی و غرور را از انسان می‌گیرد و به سوی خضوع، خشوع و دیگرخواهی سوق می‌دهد. انسان را به سوی صفای درونی و معرفت و بصیرت رهنمون می‌سازد و مایه‌ی صیقل و جلای روح و جان می‌شود و او را به مقام بقای بعد از فنا می‌رساند. تمام هستی زنده به عشق است و زندگی بدون عشق بی‌حاصل است.

واژه‌های کلیدی: عشق، خسرو و شیرین، لیلی و مجنون.

مطالعات ادبیات، عرفان و فلسفه

دوره ۷، شماره ۱، بهار ۱۴۰۰، صفحات ۷۳-۸۴